

УДК 35.08(477)

Ю. Г. Фаєр

здобувач

Національний університет "Одеська юридична академія"

ВТРАТА ПРАВА НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ АБО ЙОГО ОБМЕЖЕННЯ ЯК ПІДСТАВА ПРИПИНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

У статті проаналізовано окремі підстави припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеження, передбачене Законом України "Про державну службу" (2011). Акцентовано увагу на новітніх положеннях, які не були передбачені в Законі "Про державну службу" (1993). Здійснено порівняльний аналіз окремих законодавчих положень України з питань припинення державної служби із законодавчими положеннями таких країн, як Польща, Литва, Латвія, Естонія, Греція, Чеська Республіка.

Ключові слова: припинення державної служби, безпосередня підпорядкованість, рівень професійної компетентності, правила внутрішнього службового розпорядку, конфлікт інтересів, втрата громадянства.

I. Вступ

Право на державну службу є невід'ємним конституційним правом громадян України (ст. 38), відповідно до якого вони "користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування". Частина 1 ст. 38 Закону України "Про державну службу" (2011) [5] окреслює основні засади реалізації конституційного права особи на державну службу, яке визначається такими чинниками, як: а) критерії, яким має відповідати особа; б) особистісні характеристики, які не беруться до уваги; в) обмеження при вступі на державну службу.

II. Постановка завдання

Метою статті є дослідження окремих підстав припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеження та проведення порівняльного аналізу законодавчих актів різних країн.

III. Результати

Згідно з аналізом положень Закону України "Про державну службу" (2011), **критеріями**, яким має відповідати особа, що претендує на державну посаду державної служби, є: а) громадянство України; б) рівень професійної компетентності; в) напрям підготовки; г) досягнення 18-річного віку; д) вільне володіння державною мовою.

1. Громадянство України. Обов'язковою умовою вступу на державну службу є наявність громадянства України. Дещо інакше вирішуються питання щодо громадянства осіб, які вступають на публічну (державну службу) в країнах Європейського Союзу. Так, згідно із § 7 Федерального закону ФРН "Про статус чиновників" [12, с. 227], "призначений чиновник може бу-

ти тільки той, хто є німцем на підставі ст. 116 Основного закону або має громадянство однієї з держав-членів Європейської співдружності". Водночас для певних посад у ФРН вимога громадянства є абсолютною: "якщо цього вимагають відповідні завдання, то чиновником може бути призначений тільки німець", тобто мова йде, насамперед, про діяльність, пов'язану з державною таємницею, або про вищі посади чиновників. Окрім цього, звертає на себе увагу положення, згідно з яким федеральний міністр внутрішніх справ (який здійснює управління публічною службою у ФРН) може робити індивідуальні винятки та, за наявності нагальної службової потреби в роботі чиновників, приймати іноземних громадян, навіть з-поза меж Європейського Союзу. Однак вимога громадянства у більшості іноземних держав є досить жорсткою.

2. Рівень професійної компетентності – це професійно-компетенційна характеристика особи, яку становлять: а) освітньо-професійний рівень; б) досвід роботи; в) рівень володіння спеціальними знаннями; г) уміння та навички (див. коментар до п. 3.1.2.2. ст. 16 цього Закону).
3. Напрямок підготовки – це спеціальність, яку отримує особа після закінчення навчання у вищому навчальному закладі: юрист, економіст, лікар та ін.
4. Досягнення 18-річного віку. Цей критерій є новітнім порівняно із Законом "Про державну службу" (1993) [6] і таким, що відповідає сутності державної служби. Тільки особа, яка досягла 18-річного віку, тобто володіє повною дієздатністю (правоздатність + дієздатність + деліктоздатність) може претендувати на посаду державної служби. Такий підхід є цілком правовим, оскільки володіти державно-

владними повноваженнями може тільки особа, яка наділена, насамперед, державно-публічною дієздатністю (конституційною, адміністративною) і вправі цими повноваженнями розпоряджатися відповідно до чинного законодавства. Цікавим є зарубіжний досвід вирішення питання вікового цензу в державній службі. Законодавство зарубіжних країн закріплює як мінімальний вік вступу на публічну службу, так і максимальний. Загальний мінімальний вік у більшості європейських країн становить 18 років, у деяких країнах – 20 років (Данія), а для багатьох посад цей вік є вищим, що зумовлено, насамперед, потребою в одержанні відповідної освіти й підготовки. Зокрема, значно вищим є мінімальний вік для постійних посад у ФРН, який становить 27 років, оскільки для того, щоб претендувати на ці посади, необхідно пройти підготовчу службу [12, с. 227]. Окрім мінімального віку зарубіжним законодавством передбачається й максимальний вік вступу на державну службу, що зумовлено тим, що: 1) органи публічної адміністрації не зацікавлені у прийомі на службу на невеликі строки осіб, які досягли певного віку, враховуючи, що відставка службовців за загальним правилом настає у 60–65 років, тобто держава намагається якомога ефективніше інвестувати кошти на розвиток кадрового потенціалу; 2) після досягнення певного віку особа не може виконувати покладені завдання і функції настільки ефективно, як цього вимагає характер служби.

Єдиного систематизованого підходу у вирішенні цього питання немає, і в кожній країні встановлюють свої вимоги щодо цього віку: Австрія – 40, Франція – 45, Бельгія – 50 років. Водночас у багатьох країнах (Нідерланди, Швеція, Велика Британія), як і в Україні, подібних вікових обмежень немає, однак є вимога щодо того, що публічний службовець має бути здатним служити протягом реального періоду до відставки.

5. Вільне володіння державною мовою. Цей критерій також є новітнім порівняно із Законом “Про державну службу” (1993), який такої вимоги не передбачав. Згідно зі ст. 10 Конституції України, державною в Україні є українська мова. Під поняттям “державна мова” слід розуміти, що українська мова є обов’язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова нормативних актів, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя. Зокрема, згідно з чинним законодавством застосування української

мови визначено щодо: а) розгляду звернень громадян; б) діяльності Збройних Сил України; в) видання друкованої продукції, призначеної для службового та ужиткового користування, що розповсюджується через державні підприємства, установи та організації (бланки, форми квитанції, квитки, посвідчення, дипломи тощо); г) висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації; д) оформлення митних документів тощо. Окрім зазначеного, володіння державною мовою є обов’язковою умовою для отримання громадянства України (п. 5 ст. 9 Закону “Про громадянство”). Згідно із зарубіжним законодавством володіння державною мовою – це вимога, яка зумовлена характером діяльності публічних службовців, що полягає в активному використанні й відповідно, знанні державної мови для виконання покладених завдань і функцій. Вимога володіння державною мовою зазвичай прямо встановлюється в державах, де є чималі іншомовні національні групи, наприклад, в Естонії [9, с. 467–520], Литві [10, с. 427–454], Латвії [7, с. 455–466]. У мононаціональних країнах (Польща, Болгарія) в законах про публічну (державну) службу цю умову не передбачено [13].

Важливою гарантією реалізації права на державну службу є законодавче визначення особистісних характеристик, які не беруть до уваги при вступі на державну службу:

- 1) раса – це група людей, що мають спільні фізичні характеристики, успадковані від своїх предків, які відрізняють її від інших рас; б) це велика група людей, яка об’єднана генетичними ознаками, що зумовлюють її фізичний тип (комплекс морфологічних ознак), а також, що не є однозначним, психічні особливості. Виокремлюють три великі раси: а) європеїдна; б) монголоїдна; в) негроїдна. Ці раси, у свою чергу, поділяються на малі раси, яких нараховується від 20 до 40;
- 2) колір шкіри – це характеристика особи з погляду її належності до певної групи людей, які характеризуються білим, жовтим, чорним кольором шкіри та їхніми варіаціями;
- 3) політичні потреби – це усвідомлена потреба особи діяти відповідно до своїх політичних уподобань (займатися політичною діяльністю чи бути осторонь неї, надавати допомогу політичним партіям або проявляти свою політичну нейтральність тощо); релігійні потреби – (усвідомлена потреба особи діяти відповідно до своїх релігійних уподобань (бути віруючим або атеїстом) та інші переконання (усвідомлена потреба особи діяти відпо-

- відно до своїх інших переконань (ставлення до військової служби, ідентифікаційного коду тощо);
- 4) стать – це характеристика особи щодо її природної належності до чоловічої або жіночої статті;
  - 5) етнічна ідентичність – сукупність гомогенних, функціональних і статичних характеристик, які відрізняють одну групу людей від інших груп, що володіють іншим набором характеристик. Цю сукупність становлять: а) наявність уявлень, що поділяють члени групи, про спільне територіальне й історичне походження, єдину мову, спільні ознаки матеріальної та духовної культури; б) політично оформлені уявлення про батьківщину й особливі інститути, як, наприклад, державність, що також можна вважати частиною того, що становить уявлення про народ; в) усвідомлення членами групи своєї належності до неї і засновані на цьому форми солідарності і спільні дії; соціальна ідентичність – статус особи, який визначається за статусом походження його батьків (одно-го з батьків);
  - 6) майновий стан – це характеристика особи з погляду її рухомого й нерухомого майна, цінних паперів тощо;
  - 7) місце проживання – це, згідно зі ст. 29 ЦК України [14], житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо) у певному населеному пункті, в якому фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років, вільно обирає собі місце проживання, за винятком обмежень, встановлених законом.
- Закон “Про державну службу” (1993) і проект Закону України “Про державну службу” (2011) передбачають схожі (на перший погляд) підстави для припинення державної служби:

- порушення умов реалізації права на державну службу – Закон України “Про державну службу” (1993);
- втрата права на державну службу або його обмеження – Закон “Про державну службу” (2011).

Оскільки перша підстава, передбачена Законом “Про державну службу” (1993), уже неодноразово досліджувалася науковцями є ряд наукових публікацій, насамперед М. І. Іншина [1], основну увагу приділимо саме підставі, передбаченій у Законі України “Про державну службу” (2011).

Стаття 38 цього закону передбачає два види цієї підстави: 1) втрата права на державну службу; 2) обмеження права на державну службу. Так, ч. 1 ст. 38 проекту Закону України “Про державну службу” (2011) передбачає підстави припинення державної

служби, пов’язані із втратою права на державну службу: 1) припинення громадянства України. Підставами припинення громадянства України є: а) вихід із громадянства України; б) втрата громадянства України; в) підстави, передбачені міжнародними договорами України [4]; 2) набуття громадянства іншої держави.

Частина 2 ст. 38 проекту Закону України “Про державну службу” (2011) передбачає правові наслідки виявлення факту втрати права на державну службу. Так, суб’єкт призначення зобов’язаний у триденний строк з дня настання факту або виявлення факту, передбаченого пп. 1–5 ч. 1 ст. 38, звільнити державного службовця.

При цьому слід звернути увагу на поняття “настає”, або “виявляється”, тобто відмінність між ними полягає у часі реагування суб’єкта призначення на відповідну підставу звільнення. При “настанні відповідного факту” суб’єкт призначення практично відразу реагує на нього, тобто, якщо факт настав 3 числа, то протягом 4–6 числа суб’єкт призначення приймає відповідне рішення про звільнення державного службовця. При “виявленні відповідного факту” суб’єкт призначення реагує на нього не з часу його виникнення, а з часу одержання відповідної інформації про нього і, таким чином, відлік 3-денного строку починається з дня його одержання.

Чинне законодавство про державну службу передбачає два види обмежень: а) обмеження при вступі на державну службу; б) обмеження при проходженні державної служби. У контексті досліджуваної підстави припинення державної служби значення має саме обмеження при вступі на державну службу.

1. Визнання особи, за рішенням суду, недієздатною або такою, дієздатність якої обмежена. Це обмеження становлять два чинники: а) визнання особи недієздатною; б) визнання особи такою, дієздатність якої обмежена. Рішення щодо недієздатності та обмеженої дієздатності приймаються виключно в судовому порядку, згідно зі ст. 236–241 ЦПК України [15].

Проаналізувавши зарубіжне законодавство про регламентацію названого обмеження, можна зазначити, що в одному випадку поняття “повна дієздатність особи” має характер умови вступу на службу (§ 17 Закону Чеської Республіки “Про службу державних службовців у адміністративних установах і про винагороду публічних службовців та інших працівників адміністративних установ” [11, с. 269–388]), а в інших – характер обмеження, як і в Україні: ст. 9 Закону Республіки Литва “Про публічну службу” [10, с. 427–454] визначає, що “не має права на посаду публічної служби особа, котру визна-

но з юридичного погляду недієздатною відповідно до процедури, визначеної законами”

2. Судимість за вчинення умисного злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку. У ряді випадків наявність судимості за будь-який злочин є перешкодою для особи бути: суддею, прокурором, слідчим, нотаріусом; судовим експертом; членом Вищої ради юстиції. За наявності судимості за вчинення умисного злочину особа не може бути обрана до Верховної Ради України, на службу (роботу) в Управління державної охорони України (ч. 3 ст. 16 Закону “Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб”), у державні податкові інспекції (ч. 3 ст. 15 Закону “Про державну податкову службу в Україні”).

Обмеження щодо судимості передбачене й у зарубіжному законодавстві, аналіз якого дає підстави вважати, що у переважній більшості випадків відсутність судимості стосується лише осіб, які вчинили умисні злочини (ст. 7 Закону Латвії “Про державну цивільну службу”, § 16 Закону Естонії “Про публічну службу” [7, с. 455–466; 9, с. 467–520]), тобто вчинення злочину з необережності не виключає можливість вступу на публічну службу, хоча й враховується при проведенні конкурсів. Водночас § 17 Закону Чеської Республіки “Про службу державних службовців у адміністративних установах і про винагороду державних службовців та інших працівників адміністративних установ” передбачає, що особа, яка претендує на посаду, не “повинна мати судимостей ... не відповідає цій передумові особа, якщо вона має судимість за вчинення умисного правопорушення чи необережного правопорушення, несумісного з діяльністю посадової особи, якщо така судимість не була знята” [11, с. 269–388]. Існують особливості й у Законі “Про цивільну службу” Польщі, ст. 4 якого передбачає умову, що пов’язана з фактом вчинення умисного злочину – “не була покарана за умисний злочин” [13], а не факт судимості. Згідно зі ст. 8 Кодексу цивільних службовців Греції, не можуть бути призначені цивільними службовцями особи, які “звинувачені у вчиненні кримінального правопорушення та засуджені до будь-якого покарання за крадіжку, розкрадання державних або громадських коштів, шахрайство, здирництво, підробку документів, зловживання службовим становищем, хабарництво, невиконання обов’язку, повторні наклепи, а також будь-який злочин проти сексуальної свободи або з використанням фінансової експлуатації сексуального життя” [2, с. 520–601].

3. Позбавлення, згідно з вироком суду, права займатися діяльністю, пов’язане з виконанням функцій держави, або обіймати

відповідні посади. Згідно зі ст. 55 КК, позбавлення права обіймати відповідні посади або займатися діяльністю, пов’язане з виконанням функцій держави, може бути призначене як: а) основне покарання на строк від двох до п’яти років; б) додаткове покарання на строк від одного до трьох років. Позбавлення права обіймати відповідні посади або займатися діяльністю, пов’язане з виконанням функцій держави, як додаткове покарання може бути призначене й у випадках, коли воно не передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК за умови, що з урахуванням характеру злочину, вчиненого за посадою або у зв’язку із заняттям діяльністю, пов’язаним з виконанням функцій держави, особи засудженого та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за особою права обіймати відповідні посади або займатися діяльністю, пов’язаною з виконанням функцій держави.

4. Набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності за корупційне правопорушення, пов’язане з порушенням обмежень, передбачених Законом України “Про засади запобігання і протидії корупції” [14]. Згідно зі ст. 172²-172⁹ КУпАП за: а) порушення обмежень щодо використання службового становища (ст. 172²); б) пропозицію або надання неправомірної вигоди (ст. 172³); в) порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172⁴); г) порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172⁵); д) порушення вимог фінансового контролю (ст. 172⁶); ж) порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172⁷); з) незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв’язку з виконанням службових повноважень (ст. 172⁸); і) невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172⁹) передбачається притягнення до адміністративної відповідальності і призначення адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

Згідно зі ст. 294 КУпАП, постанова судді у справах про адміністративне правопорушення **набирає законної сили** після закінчення строку подання апеляційної скарги чи протесту прокурора. Апеляційна скарга, протест прокурора подаються до відповідного апеляційного суду через місцевий суд, який виніс постанову. Місцевий суд протягом трьох днів надсилає апеляційну скаргу, протест прокурора разом із справою у відповідний апеляційний суд. Апеляційний перегляд здійснюється суддею апеляційного

суду протягом двадцяти днів з дня надходження справи до суду. Постанова апеляційного суду набирає законної сили негайно після її винесення, є остаточною й оскарженню не підлягає.

Набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо державного службовця за вчинення умисного злочину та/або встановлення заборони займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави. Згідно зі ст. 532 "Набрання судовим рішенням законної сили" КПК України [3], вирок суду набирає законної сили: а) першої інстанції – якщо інше не передбачено цим Кодексом, після закінчення строку подання апеляційної скарги, встановленого цим Кодексом, якщо таку скаргу не було подано; б) апеляційної інстанції (у разі подання апеляційної скарги) – якщо його не скасовано, після ухвалення рішення апеляційним судом; в) апеляційної та касаційної інстанцій, Верховного Суду України – з моменту його проголошення.

Встановлення заборони займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави. Згідно зі ст. 55 КК, позбавлення права обіймати відповідні посади або займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, може бути призначене як: а) основне покарання на строк від двох до п'яти років; б) додаткове покарання на строк від одного до трьох років. Позбавлення права обіймати відповідні посади або займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, як додаткове покарання може бути призначене й у випадках, коли воно не передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК за умови, що з урахуванням характеру злочину, вчиненого за посадою або у зв'язку із заняттям діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, особи засудженого та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за особою права обіймати відповідні посади або займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави.

5. Наявність відносин безпосередньої підпорядкованості близьких осіб. Особи, зазначені у пп. "а", "б" п. 1 та пп. "а" п. 2 ч. 1 ст. 4 Закону "Про засади запобігання і протидії корупції" [8], не можуть мати у безпосередньому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам. При цьому слід зазначити: а) державні службовці не можуть мати у безпосередньому підпорядкуванні близьких осіб; б) державні службовці не можуть підпорядковуватися близьким особам. Важливо зауважити, що проект Закону України "Про державну службу" (2011) не визначає поняття "**близькі особи**", а передбачає посилення на Закон "Про засади запобіган-

ня і протидії корупції" від 07.04.2011 р., в якому і надається таке визначення. Згідно зі ст. 1 цього Закону, близькі особи – це подружжя, діти, батьки, рідні брати й сестри, дід, баба, онуки, усиновлювачі, усиновлені, а також інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із таким суб'єктом, як: а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор України, Голова Національного банку України, Голова Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Верховної Ради АРК, Голова Ради міністрів АРК; б) народні депутати України, депутати Верховної Ради АРК, депутати місцевих рад; в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування; г) військові посадові особи Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів військових формувань; д) судді Конституційного Суду України, інші професійні судді, Голова, члени, дисциплінарні інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, службові особи секретаріату цієї Комісії, Голова, заступник Голови, секретарі секцій Вищої ради юстиції, а також інші члени Вищої ради юстиції, народні засідателі й присяжні (під час виконання ними цих функцій); е) особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, державної кримінально-виконавчої служби, органів та підрозділів цивільного захисту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, податкової міліції; є) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, дипломатичної служби, митної служби, державної податкової служби; ж) члени Центральної виборчої комісії; з) посадові та службові особи інших органів державної влади.

Визначальним також є поняття "безпосереднє підпорядкування". Зауважимо, що у цьому випадку мова йде про **безпосереднє підпорядкування** як організаційну або правову залежність, у тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на службу, звільнення із служби, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень, контролю за їх виконанням.

IV. Висновки

Таким чином, особи, зазначені вище, зобов'язані повідомити керівництво органу, на посаду в якому вони претендують, про пра-

цюючих у цьому органі близьких їм осіб. Отже, обов'язок повідомлення про працюючих близьких осіб у державному органі покладається саме на осіб, які претендують на посаду в цьому органі. Порушення цього обов'язку тягне за собою накладення дисциплінарних стягнень. Важливо зазначити, що положення абзаців першого та другого цієї частини не поширюються на: а) народних засідателів і присяжних; б) близьких осіб, які безпосередньо підпорядковані один одному у зв'язку з перебуванням кожного з них на виборній посаді; в) осіб, які працюють у сільській місцевості, гірських населених пунктах; г) осіб, які працюють у галузі освіти, науці, культурі, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту; д) інших осіб, визначених законом.

У разі виникнення обставин, що порушують вимоги цього обмеження, відповідні особи, близькі їм особи вживають заходів щодо усунення таких обставин у п'ятнадцятиденний строк. Якщо в зазначений строк ці обставини добровільно не усунуто, відповідні особи або близькі їм особи в місячний строк з моменту виникнення обставин підлягають переведенню в установленому порядку на іншу посаду, що виключає безпосереднє підпорядкування. У разі неможливості такого переведення особа, яка перебуває у підпорядкуванні, підлягає звільненню із займаної посади. Так, ч. 4 ст. 32 проекту Закону України "Про державну службу" (2011) передбачає підстави та умови переведення державного службовця у разі виникнення відносин безпосередньої підпорядкованості між близькими особами.

Список використаної літератури

- Іншин М. І. Правове регулювання службово-трудових відносин в Україні: монографія / М. І. Іншин. – Харків : Вид-во НУВС, 2004. – 337 с.
- Кодекс цивільних службовців Греції : Закон Греції від 09.02.1999 р. // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. – Київ : Конус-Ю, 2007. – 735 с.
- Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- Про державну службу : Закон України від 17.11.2011 р. № 4050-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- Про державну службу : Закон України від 26.12.1993 р. № 3723-XII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- Про державну цивільну службу : Закон Латвії від 07.09.2000 р. // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. – Київ : Конус-Ю, 2007. – 735 с.
- Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 07.04.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- Про публічну службу : Закон Естонії від 25.01.1995 р. // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. – Київ : Конус-Ю, 2007. – 735 с.
- Про публічну службу : Закон Литви від 23.04.2002 р. // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. – Київ : Конус-Ю, 2007. – 735 с.
- Про службу державних службовців у адміністративних установах і про винагороду публічних службовців та інших працівників адміністративних установ : Закон Чеської Республіки від 26.04.2002 р. // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. – Київ : Конус-Ю, 2007. – 735 с.
- Про статус чиновників : Федеральний Закон ФРН // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. – Київ : Конус-Ю, 2007. – 735 с.
- Про цивільну службу : Закон Польщі від 18.12.1998 р. // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимощука, А. М. Школика. – Київ : Конус-Ю, 2007. – С. 388–426; Про державного службовця : Закон Болгарії від 27.08.1999 р. // Там само. – С. 601–638.
- Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2014.

Фаер Ю. Г. Потеря права на государственную службу или его ограничение как основания прекращения государственной службы

В статье проанализированы отдельные основания прекращения государственной службы в связи с потерей права на государственную службу или его ограничение. Акцентировано внимание на ряде новейших положений, которые не были предусмотрены в Законе "О госу-

дарственной службе” (1993). Проведен сравнительный анализ отдельных законодательных положений Украины по вопросам прекращения государственной службы с законодательными положениями таких стран, как Польша, Литва, Латвия, Эстония, Греция, Чешская Республика.

Ключевые слова: прекращение государственной службы, непосредственная подчиненность, уровень профессиональной компетентности, правила внутреннего распорядка, конфликт интересов, потеря гражданства.

Faer Ju. The Deprivation of the Right on the State Service or its Limitation as a Ground of Cessation of the State Service

In the article there are analyzed separate grounds of cessation of the state service connected with the deprivation of the right on the state service or its limitation that is provided by the Law of Ukraine “On the state service” (2011). The attention is accented on a number of new provisions that were not stipulated by the Law of Ukraine “On the state service” (1993). There is made a comparative analysis of the separate legislative provisions on the questions of cessation of the state service with the legislative provisions of such states as Poland, Lithuania, Latvia, Estonia, Greece, Czech Republic.

It is marked that persons are under an obligation to report guidance of organ on position in that they apply, about working in this organ of near to them persons. Here, the duty of report about working near persons in a public organ depends exactly upon persons that apply on position in this organ. Violation of this duty entails imposition of disciplinary penalties.

It is set that this position does not spread on: a) of folk assessors and jurors; b) of near persons that is directly inferior to each other in connection with a stay each of them in an elective office; c) persons, that work in rural locality, mountain settlements; d) persons, that work in industry of education, science, culture, health protection, physical culture and sport; i) of other persons certain a law.

It is well-proven that in case of origin of circumstances that violate the requirements of this limitation, corresponding persons, near to them persons, take measure in relation to the removal of such circumstances in a fifteen daily term. If in the marked term these circumstances voluntarily are not removed, corresponding persons or near to them persons in a monthly term from the moment of origin of circumstances are subject to translation in accordance with established procedure on other position that eliminates a direct submission.

Key words: cessation of the state service, direct subordination, the level of the professional awareness, the rules of internal official rules, the conflict of interests, deprivation of the citizenship.